

Övning: Värmebölja

Sammanfattning av erfarenheter, idéer, och utmaningar

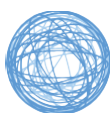
BAKGRUND

Långvarig hög värme kan påverka hälsan, särskilt bland äldre och sjuka. Sedan 2013 utfärdar SMHI därför varningar för mycket höga temperaturer. Det ger vårdsektorn, riskgrupper och allmänheten möjlighet att förbereda sig.

Det har visat sig att långvarigt höga temperaturer kan leda till försämrat hälsotillstånd och ökad dödlighet bland äldre och sjuka personer. Inte minst sommaren 2003, som var exceptionellt varm nere i Europa, var en väckarklocka. Räknat i antal drabbade personer så liknade siffrorna en svår orkankatastrof.

Europa plågas just nu av extrem värme, med temperaturer över 45 grader. Och varmare kommer det att bli i framtiden om inga åtgärder vidtas. Forskare vid EU-kommissionens forskningscenter har publicerat en studie där resultaten är femtio gånger värre än vad man tidigare förstått.

Med de temperaturer vi har idag dör cirka 3 000 personer per år i Europa, på grund av vädret, men enligt studieresultaten kan dödstalen redan 2071 ha stigit till 152 000 dödsfall per år.

Region Skåne har tagit fram en beredskapsplan för höga temperaturer som är kopplad till SMHI:s värmevarningssystem. Planen skall användas i Region Skånes verksamhet och kommunerna rekommenderas att använda den. Information om beredskapsplanen har spridits till Skånes kommuner, och utbildning har genomförts vid ett flertal tillfällen.

Under våren har en enkätundersökning genomförts för att undersöka om man känner till Beredskapsplanen och vilken kunskap som finns om effekterna av höga temperaturer. Enkätresultatet visar på skillnader i beredskap inför en värmebölja.

SYFTE

Övningens övergripande syfte var lärande och utvecklande. Övningen ville pröva larmkedjan från SMHI:s varningssystem till SOS Alarm och Länsstyrelsen, till kommunernas och Region Skånes interna larmkedjor och hur de når ut till vårdverksamheter, sjukhus och kommunernas omsorgsverksamhet inom särskilda boenden och hemtjänst.

GENOMFÖRANDE

Övning Värmebölja genomfördes i två steg. Måndagen den 12 juni prövades larmkedjan med ett varningsmeddelande klass 1 från SMHI. De deltagande organisationernas beslut och åtgärder dokumenterades. Onsdagen den 14 juni genomfördes en workshop där deltagarna redovisade och diskuterade vad som hänt under måndagen. Under workshopen gjordes presentationer från 4C Strategies, Crowdsoft, Malmö stad, Länsstyrelsen och staden Paris.

ÖVNINGEN DEN 12 JUNI

I övningen deltog Länsstyrelsen, Region Skåne, Malmö stad, Lunds kommun och Helsingborgs stad. För detaljer se bifogad deltagarlista.

Övningen genomfördes utifrån följande scenario:

29 maj – 4 juni. Sommaren kom tidigt i år. Redan i mitten på maj uppmättes temperaturer på 25 grader. Från slutet av maj till mitten av juni har det bara kommit lite nederbörd i hela regionen. Det är torrt i markerna och bevattningsförbud och eldningsförbud råder i regionen. Grundvattennivåerna har sjunkit och är nu nära den lägsta uppmätta nivån någonsin.

5 juni – 11 juni. Maxtemperaturen har legat strax under 30°C de senaste tre dygnet, ett par nätter har temperaturen inte varit lägre än 20°C. Det är blå himmel och strålande sol.

12 juni. Meddelande från Länsstyrelsen. Varning Klass 1 mycket höga temperaturer för Skåne län. Ännu varmare luft har nu strömmat in söderifrån och maxtemperaturerna väntas överstiga 30° under minst tre dagar från och med i dag. Nätterna blir fortsatt varma, troligen ej under 20°.

Övningen startade genom att Länsstyrelsen aktiverade Inkallningssystemet* till de organisationer som deltog i övningen. Länsstyrelsen skapade en WIS-händelse** där deltagarna kunde föra sina noteringar. Länsstyrelsen höll en uppstartskonferens. Respektive organisation övade i den omfattning man fann lämpligt.

**Inkallningssystem är ett digitalt system som ringer, skickar sms och mailar inkallningen till förbestämda grupper. Varje person förväntas kvittera meddelandet.*

***WIS är ett nationellt webbaserat ledningsstöd som tillhandahålls utan kostnad av MSB. Systemet ska underlätta informationsdelning mellan aktörer i det svenska krishanteringssystemet före, under och efter en samhällsstörning. Det är respektive aktörs ansvar att se till att organisationen har den kompetens som krävs för att kunna använda WIS under en händelse.*

Normalt samverkar Länsstyrelsen med Region Skånes och kommunernas beredskapsorganisationer. Under övningen var det Region Skåne och Malmö stad som representerades av sina respektive tjänstemän i beredskap (TIB). För övriga deltagare blev uppstarten via Länsstyrelsen en ny upplevelse och innebar att man inte riktigt visste hur man skulle agera. Några deltagare påtalade att de upplevde dålig hörbarhet under inkallningsmeddelandet. Någon deltagare fick inte inkallningsmeddelandet och kunde därför inte delta under uppstartskonferensen.

ERFARENHETER FRÅN ÖVNINGSDAGEN

Region Skåne

Region Skåne har deltagit med flera olika delar från sin organisation och deras erfarenhet redovisas separat nedan. Region Skåne har tidigare skickat ut sin plan för värmebölja.

TIB följde rutin att ringa till olika verksamheter i organisationen för att informera.

Någon av förvaltningarna i Hässleholm, m.fl., övade delar av sin verksamhet. Regionfastigheter deltog i övningen. Även ingenjör i beredskap.

SUS

Larmet gick till TIB, driftansvarig läkare och driftansvarig sköterska. Vid skarpt läge finns egentligen inte så mycket färdiga rutiner för vad man skall göra. Kanske skulle man skicka ut SMS till alla enheter. Servicefunktioner kanske behöver involveras, t.ex. Egenkontroller för måltidsservice. Samverkan mellan olika verksamheter inom SUS inte utbyggd vid värmeböljor.

SUS

Larmet gick till TIB, driftansvarig läkare och driftansvarig sköterska. Vid skarpt läge finns egentligen inte så mycket färdiga rutiner för vad man skall göra. Kanske skulle man skicka ut SMS till alla enheter. Servicefunktioner kanske behöver involveras, t.ex. Egenkontroller för måltidsservice. Samverkan mellan olika verksamheter inom SUS inte utbyggd vid värmeböljor.

HBG – vård och omsorg

Började med att man inte kunde höra telefonnummer och kod i larmet från Länsstyrelsen. Gick vidare med information till Medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS). MAS valde att skicka ut enligt sina strukturer. La ut information till alla. Information ut till patienter. Ingen var förberedd mer än den person som höll i övningen.

Malmö stad

Malmö stad omorganiserades den 1 maj i år. Staden har gått från stadsområdesförvaltningar till fackförvaltningar. Under övningen konstaterade man att det har funnits stora skillnader i krishanteringen mellan stadsområdena, tidigare har man haft olika angreppssätt så nu har man utmaningar i att samordna detta. Det man utifrån övningen vidtog var:

- Förberedande åtgärder genom utskick till samtliga verksamheter inom vård- och omsorg, socialförvaltning samt förskoleförvaltning.
- Man skapar gemensamma fungerande rutiner tillsammans med ledning, beredskapssamordnare, kriskommunikatör och sakkunnig. Respektive förvaltning fortsatte därefter själv enligt egen omfattning.

Lunds kommun

Under övningen testade man främst telefonkedjan internt inom vård- och omsorgsförvaltningen. Detta är ett resultat av att man i maj månad hade övning för just värmebölja för vård och omsorg. Denna resulterade i flera ändrade strukturer inom krisledning och hantering.

Utifrån övningen lokaliserade man flera brister och åtgärder:

- Vikten av att ha en kommunikationsansvarig vid händelse av kris.
- Någon som intar en sammanhållande roll.
- Att nå ut till medborgare och medarbetare med information på ett effektivt sätt. Svårigheter att nå de "rörliga" verksamheterna som hemtjänsten.
- Att man inom kommunen inte har haft värmebölja som ett tänkbart scenario.
- Oklart när man går från ledningsgrupp till krisledningsgrupp. Svårt att avgöra i vilket läge denna skiftning ska göras.
- Oklart när specialistfunktion ska larma till krisledningen.
- Bra lösning var att första linjen var centrala för både informationsinhämtning och åtgärder. Denna linje i organisationen bör vara centrala och deras information bör strukturerat föras upp till krisledningen som underlag för beslut.
- Om IT-system och telefoni ligger nere behöver man en backup med manuella adresslistor för att nå ut med information.
- Semestertider kräver att man ser till att vikarier vet sin roll i krisledning och hantering.

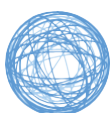
SUS

Larmet gick till TIB, driftansvarig läkare och driftansvarig sköterska. Vid skarpt läge finns egentligen inte så mycket färdiga rutiner för vad man skall göra. Kanske skulle man skicka ut SMS till alla enheter. Servicefunktioner kanske behöver involveras, t.ex. Egenkontroller för måltidsservice. Samverkan mellan olika verksamheter inom SUS inte utbyggd vid värmeböljor.

Båstad

Fick inget larm. Beslutsfattare i beredskap (BIB) skulle ha fått det. Räddningstjänst Båstad var med i övning. Räddningstjänst och MAS (medicinskt ansvarig sjuksköterska) övade tillsammans. Mailade ut till vårdboenden som inte kände till övningen innan.

Man hade diskussion kring hur man kan hålla boenden svala. Om man öppnar fönster hur går det då med säkerheten.

SAMMANFATTNING AV ÖVNINGSDAGEN

Så här i efterhand kan jag reflektera över relevansen av att börja övningen med en inkallning från Länsstyrelsen då alla kommuners beredskapsorganisationer inte deltog. Å andra sidan har övningen spridit information om hur larmsystemet och Länsstyrelsen fungerar under en värmebölja till dem som normalt inte är förstahandsmottagare.

Flera deltagare ifrågasatte att övningen genomfördes under eller nära semestertider då man har fullt upp med att ta hand om de vikarier som skall arbeta under sommaren.

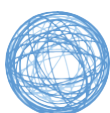
Workshopen den 14 juni

Under dagen genomfördes deltagarstyrda dialoger utifrån dessa stödjande punkter:

- Vilka beslut fattades och vilka åtgärder vidtogs?
- Hur ska jag/vi gå vidare för att arbeta konstruktivt med beredskap och planering inför värmeböljor?

Sammanfattning av dialogerna:

- Informationshantering avhandlades i alla grupperna. Vem säkerställer rätt information till allmänheten? Vem informerar personliga assistenter och gamla som bor själva och inte omfattas av omsorgen?
- Lokaler och värmestockning i dessa diskuterades flitigt. När man stänger olika lokaler under sommaren, kan man då säkra att det är de mest värmekänsliga lokalerna som stängs och inte tvärtom?
- Ventilation i lokaler. Är det effektivt att anpassa ventilationen och kyla mer nattetid?
- Förskola och skola. Har vi glömt bort dessa när vi planerar för värmebölja?
- Samarbete. Kan kommunerna och sjukhusen samarbeta bättre så att slussning av gamla och sjuka minimeras?
- Rutiner. Behov av rutiner, samordnade rutiner inom och

mellan organisationer diskuterades. Hur säkrar man att rutinerna för hantering och agerande under en värmebölja är levande när de behövs?

- Värmeöar. Är det möjligt och önskvärt att lokalisera var värmeöar kan uppstå och ha med den informationen i planering och byggande?
- Stadsplanering. Är det möjligt att skapa mer vind i känsliga områden/värmeöar?
- Hantering av sopor och avfall under värmebölja behöver ses över. Kan intervallerna förkortas?
- Nutrition. Har vi tillräcklig kunskap om lämplig mat under en värmebölja?

Under dagen genomfördes ett antal presentationer.

Emma Jangö, 4C Strategies

Om vikten av att planera och utvärdera övningar och tänka efter före.

Eskil Jacobsson Malmö stad

Redovisade en undersökning gjord bland omsorgspersonalen i Malmö.

Mats Van Halteren, Crowdsoft Technology

Presenterade ett tekniskt hjälpmedel för ledning och kommunikation.

Magnus Qvant, Resilient Regions Association

Introducerade begreppet Urban Resiliens.

Sébastien Marie, Paris

Presenterade Paris strategi för att hantera urbana utmaningar, värmeböljor.

ÖVNINGENS RESULTAT

Inför övningen formulerades följande syfte och mål:

- **Syfte:** Övningens övergripande syfte är att den skall vara lärande och utvecklande. Övningen vill pröva larmkedjan från SMHI:s varningssystem till SOS Alarm och Länsstyrelsen, till kommunernas och Region Skånes interna larmkedjor och hur de når ut till vårdverksamheter och kommunernas omsorgsverksamhet inom särskilda boenden och hemtjänst. Genom att delta i övningen har deltagarna möjlighet att identifiera eventuella brister och avsaknad av planer eller resurser.
- **Mål:** Efter övningen skall kunskaperna om och användandet av Beredningsplan och varningssystem för värmeböljor/höga temperaturer i Skåne vara nära 100 %.

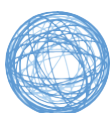
Jag menar att övningen i sig varit lärande och utvecklande på grund av deltagarnas engagemang och lust att delta under övningdagen och workshopens olika aktiviteter.

Larmkedjorna har testats med resultat som redovisas tidigare i denna rapport. Sammanfattningen pekar på ett antal brister och delvisa avsaknader av planer och resurser.

Övningen har inte nått målet om nära 100 % kunskaper och användande då den inte lyckades attrahera alla intressenter.

Avslutningsvis har övningen gett Region Skåne förutsättningar att gå vidare och skapa ytterligare lärande och utvecklande aktiviteter inför värmeböljor/höga temperaturer.

Skankhult 2017-08-17
Olle Uhlmann

Hur gör Paris?

Sébastien Maire presenterade Paris strategi för att hantera den urbana utmaningen av värmebölja.

Den sistnämnda presentationen vill jag lyfta fram då jag är övertygad om att vi har en hel del att lära av hur man tänker och planerar i Paris.

Sébastien Maire är Chief Resilience Officer och rapporterar direkt till borgmästaren, och arbetar övergripande med alla förvaltningar för att skapa helhetslösningar för såväl en hållbar, resilient som en väl fungerande stad. Paris är medlem i det internationella nätverket 100 Resilient Cities, organiserat av Rockefeller Foundation. Nätverket består av 100 städer runt om i världen, 17 i Europa, och alla har en Chief Resilience Officer med samma uppgift även om utmaningarna skiljer sig åt.

I Paris har man prioriterat arbetet med tre utmaningar, bostadsbrist, segregation och värmeböljor.

Sébastien menade att vi inte bara kan nöja oss med att det offentliga samhället skall lösa våra utmaningar utan att vi måste på allvar inkludera privata organisationer och företag i närssamhället. Som exempel berättade han att man under värmeböljor med framgång engagerat lokala butiker t.ex. kvarterets bageri, i att agera om en äldre människa inte kommer och handlar sitt bröd som vanligt. Ett annat exempel är att man använder skolorna runt om i staden som informationscenter och mötesplatser för stadens invånare.

Utmaningen att få äldre människor till att dricka tillräckligt med vätska under varma dagar har man löst genom att engagera hela samhället. Alla inser behovet av detta och är engagerade i att se till att den äldre befolkningen får i sig tillräckligt med vätska.

Genom förändrad stadsplanering vill man få staden svalare. I Paris kyler man asfalterade ytor med vatten, man försöker öka vindhastigheten och förändra vindens rörelse. Man planterar träd för att sänka temperaturen men detta kräver kunskap då det kan få oönskade bieffekter av höga avgaskoncentrationer vid marknivå.

Sébastien framhåller att det är oerhört viktigt att jobba holistiskt och det är hans viktigaste uppdrag i Paris. Det finns så mycket erfarenhet av enskilda bra åtgärder och projekt men som i ett större perspektiv har så många negativa bieffekter att helhetsresultatet negativt i stället för positivt.

Jag tror att vi har all anledning att följa det som händer i Paris, det internationella nätverket 100 Resilient Cities och vad som händer på vår egen arena Resilient Regions i framtiden.

Olle Uhlmann

DELTAGARLISTA DEN 14 JUNI

Ingela Friberg
Beredskapsplanerare
Region Skåne
ingela.friberg@skane.se

Christine Armandsson
RSA-samordnare
Region Skåne, Skånevård Kryh.
christine.armandsson@skane.se

Åke Härstedt
tf Beredskapsplanerare
Malmö stad, Hälsa-, vård och
omsorgsförvaltningen
ake.harstedt@malmo.se

Lina Ringberg
Beredskapssamordnare
Malmö stad
lina.ringberg@malmo.se

Sara Ek
Beredskapssamordnare
Malmö stad, Förskoleförvaltningen
sara.ek@malno.se

Cecilia Fihn
Beredskapssamordnare
Malmö stad, Arbetsmarknad
och socialförvaltning
cecilia.fihn@malmo.se

Jeanette Larsson
Kvalitetscontroller.
Malmö stad, Funktionsstöds-
förvaltningen.
jeanette.m.larsson@malmo.se

Sofia Ehlén
Regional verksamhetshandläggare
SRSA. Region Skåne, AKSM.
sofia.ehlen@skane.se

Linda Nordgren
Kommunikatör
Malmö stad
linda.nordgren@malmo.se

Andreas Narvå
Kommunikatör
Malmö stad
andreas.narva@malmo.se

Josefine Cardell
Säkerhetshandläggare
Region Skåne
Skånes Universitetssjukvård
josefine.cardell@skane.se

William Jöneros
Kontinuitetshanterare
Region Skåne
Skånes Universitetssjukvård
william.joneras@skane.se

Jenny Bengtsson
MAS
Båstads kommun
jenny.bengtsson@bastad.se

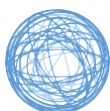
Amarela Selimovic
Enhetschef
Region Skåne, SUS
amarela.selimovic@skane.se

Veronica Wehlin
Verksamhetschef
Lunds kommun
veronica.welin@lund.se

Karin Åslund
Leg, sjuksk./katastrofsamordnare
Lasarettet Trelleborg
karin.aslund@skane.se

Jörgen Leustedt
Miljöpartiet
Hörby kommun
jorgen.kastanjegarden@hotmail.com

Olle Uhlmann
Konsult
Olle Uhlmann Competence
olle@olleuhlmann.se

Magnus Qvant
Verkställande sekreterare/VD
Resilient Regions Association
magnus.qvant@resilientregions.org

Silvia Haslinger Olsson
Operations Manager.
Resilient Regions Association
silvia.h.olsson@resilientregions.org

Mats van Halteren
Sales
Crowdsoft Technology AB
mats.van.halteren@crowdsoft.com

Emma Odsell Jangö
Consultant
4C Strategies
Emma.Jangoe@4cstrategies.com

Sébastien Maire
Chief Resilience Officer
City of Paris
Sébastien.maire@paris.fr

Peter Groth
Strateg folkhälsa, Miljö
Region Skåne, Regional
utveckling/Miljö.
Peter.Groth@skane.se

Maya Sanchez
Praktikant, Miljö
Region Skåne, Koncernkontoret,
regional utveckling.
Maya.Sanchez@skane.se

Eskil Jakobsson
Distrikssjuksköterska
Malmö stad, Hemsjukv. Rosengård
eskil.jakobsson@malmö.se

Gert Jacobsson
Beredskapshandläggare
stf Enhetschef
Länsstyrelsen Skåne.
Enheten för samhällsskydd och
beredskap.
gert.jacobsson@lansstyrelsen.se

Monica Persson
Medicinskt ansvarig för rehabilite-
ring/hjälpmedelssamordnare.
Helsingborg, Vård- och omsorgsför-
valtningen. Enheten för strategisk
myndighetsutövning och utredning.
monica.persson@helsingborg.se

Celina Alentun
Resilient Regions Student Network
Celinaallentun@gmail.com

Johan Cedervall
Jsigned Communication
johan@jsigned.se

